
Demokratický národ (?)

V prvním námětu se žáci zamýšlí nad demokratickou tradicí českého národa a životností těchto tradic tváří v tvář různým vnitropolitickým i zahraničněpolitickým tlakům. Analyzují filmové obrazy politických krizí Československa v roce 1938 a 1948 a interpretují etické dopady politických rozhodnutí. Námět je vhodný do Výchovy k občanství.

Materiály

- **video 1:** Beneš a Moravec: 8:02 (České století – den po Mnichovu)
- **video 2:** Národ a demokracie: 2:39 (České století – všechnu moc lidu Stalinovi)
- **Pracovní list 1:** Demokratický národ (?)
- **časová osa**

Časová náročnost

45 minut

Cíle

- Žáci se seznamují s politickými krizemi roku 1938 a 1948, umí tyto krize pojmenovat a charakterizovat.
- Žáci si uvědomují souvislosti mezi historickými událostmi, chápou jejich vnitřní provázanost, identifikují kontinuitu v dějinách.
- Žáci přemýšlejí o trvanlivosti demokratického režimu a podmínkách jeho existence.
- Žáci analyzují etické dopady politického jednání.

Instrukce

FÁZE 1 (10 MINUT)

Historický úvod

Seznámíme žáky se základními politickými událostmi v letech 1938–1948. Můžeme přitom využít časovou osu.

FÁZE 2 (10 MINUT)

Analýza prvního filmového obrazu

Seznámíme žáky s kontextem rozmluvy mezi Benešem a Moravcem. Žáci analyzují tento obraz, pracují přitom s pracovním listem 1.

VŠECHNU MOC LIDU STALINOVI: NÁMĚT 1

FÁZE 3 (15 MINUT)

Analýza druhého filmového obrazu

Časově zařadíme ukázkou. Žáci analyzují obsah Benešovy úvahy a vyvozují souvislosti mezi oběma obrazy.

FÁZE 4 (10-15 MINUT)

Syntéza a shrnutí

Žáci samostatně pracují na zadaných otázkách

- Jaké jsou podle vás podmínky existence demokracie?
  - Byli Češi v roce 1938 demokratickým národem?
  - Byli Češi v roce 1948 demokratickým národem?
  - Jsou dnes Češi demokratickým národem?
-

Komentář

Vzdělávací cíle tohoto námětu neleží primárně v oblasti historického myšlení, ale spíše ve sféře výchovy k občanství, hlavní otázkou, kterou kompozice dvou ukázek pokládá, jsou podmínky fungování demokratického režimu. Součástí české kulturní paměti je přesvědčení o demokratických tradicích českého národa, které vychází z tradic Masarykova myšlení i politické praxe první republiky. První ukáзка tematizuje rozhovor mezi prezidentem Benešem a plukovníkem Emanuelem Moravcem, ke kterému skutečně došlo 2. října 1938 a ve kterém se snažil Moravec Beneše přesvědčit, aby nepřijímal mnichovské ultimátum. Obsah rozhovoru se nezachoval, tvůrci nicméně vycházejí z psychologického profilu obou aktérů a konstruují jeho možnou podobu. V této scéně se střetávají dva principy: fyzické přežití národa, které zastává Beneš, a zachování mravních hodnot, které v tomto případě reprezentuje Moravec. Oba aktéři mají svým způsobem pravdu, otázka zůstává dodnes otevřená a ve své podstatě neřešitelná. Za úspěch můžeme považovat, pokud si žáci toto dilema uvědomí. Uvědomění si dilematu totiž zároveň znamená uvědomění si skutečnosti, že ne každá situace musí mít nějaké pozitivní východisko a nelze vždy zvolit jen dobré řešení. Tím žáci akceptují (alespoň v myšlení a teorii) realitu svého světa takovou, jaká je. Druhé video přenesení žáky o deset let dopředu do jiné politické krize, kde se stará otázka pokládá v nových souvislostech. Únor 1948 jakoby dával za pravdu Moravcovým obavám a televizní Beneš zde souhlasí s Moravcem Daniela Landy. Beneš v této fikci přiznává svou chybu. V této fázi je důležité zdůraznit smyšlenost scény, ale zároveň si musíme být vědomi, že v tomto námětu nejde primárně o přesnou rekonstrukci historické situace, ale o etickou otázku, kterou tato scéna přináší - otázku, zda je český národ "národem demokratů". Otevírá otázku, zda je demokratické cítění nějakou "genetickou" výbavou, nebo je nutné jej kultivovat, udržovat, rozvíjet a pokud se tak neděje, tak jej i pozbyť. Přestože je námět v první řadě zaměřen na etická témata, nepostrádá ani historický cíl. Tím je ilustrace souvislostí mezi historickými událostmi. Nikoli snad ve smyslu nějaké automatické kauzality, ale spíše kontinuity některých témat, otázek, problémů, které se cyklicky vrací, i když v nových souvislostech a kontextech. Konkrétně se zde demonstruje mnichovské trauma Edvarda Beneše, které ovlivňovalo jeho politická rozhodnutí nejen během války, ale i po ní.